

## Humanure wc – samengevatte gebruiksaanwijzing

### **Wat is “humanure”?**

Humanure (human manure) is menselijke poep en urine. Het kan wereldwijd een hoofdbron zijn van milieuvervuiling en ziektekiemen. Wanneer het als afval in het milieu terechtkomt, creëert het vervuiling en bedreigt het de algemene gezondheid. Wanneer het echter wordt gerecycled door het te composteren, wordt het een waardevolle bron van voedingsstoffen voor de aarde terwijl vervuiling en ziekterisico worden uitgesloten. Het is zodoende dubbel waardevol om humanure te recycleren wanneer mogelijk.

### **Hoe kan humanure worden gerecycled?**

Humanure kan op twee manieren worden gerecycled. Ten eerste kan het rauw op het platteland worden aangebracht. Helaas brengt rauwe toepassing op het platteland vervuiling met zich mee en kan ziekte verspreiden. Deze methode wordt daarom sterk afgeraden en is op veel plaatsen ook verboden. Ten tweede kan humanure worden gerecycled door het te composteren. Dit is het proces in het wc-systeem zoals beschreven in deze gebruiksaanwijzing.

### **Wat is composteren?**

Composteren is het doelbewust en gericht laten verteren van organisch materiaal zoals humanure en voedselresten door kleine organismen. Veel van die organismen zijn te klein om te zien, maar er zijn er ook veel die je wel kunt zien. De grotere zijn bijvoorbeeld regenwormen en allerlei kleine insecten. Schimmels leven ook in composthoppen en ze verteren de taaiere, houtige plantdelen.

### **Wat is organisch materiaal?**

Organisch materiaal is het materiaal afkomstig van onlangs levende dingen zoals planten en dieren (inclusief mensen). Gewoon organisch materiaal is bijvoorbeeld poep van mens en dier, zaagsel, voedselresten, onkruid, bladeren, gras, wol, hooi, stro, agrarische bijproducten zoals het kaf van het koren, overblijfselen van het bierproductieproces, en vele andere.

### **Hoe laat je het organisch materiaal verteren door compostorganismen?**

Organisch materiaal wordt aan compostorganismen gevoerd door het creëren van een compostbak. Een compostbak stelt ons in de gelegenheid divers organisch materiaal boven de grond bij elkaar te brengen waarbij zuurstof beschikbaar komt aan de aerobische microorganismen in de hoop. De compostbak stelt ons in staat het organisch materiaal bij elkaar te houden binnen een ingesloten ruimte, weg van mensen, honden, geiten, kippen en andere dieren die het composteerproces zouden kunnen verstoren. Compostorganismen zullen humanure verteren en omzetten in een veilig en aangenaam aarde-achtig materiaal wanneer de humanure wordt gecombineerd met ander organisch materiaal zoals gras, bladeren, zaagsel, hooi, stro en poep van andere dieren. Compostorganismen houden niet van rauwe humanure omdat het te nat en te rijk aan stikstof is. Gecombineerd met droger materiaal dat bovendien rijk aan koolstof is, zoals het materiaal zojuist genoemd, vinden de compostorganismen het juist heerlijk om humanure te eten.

### **Humanure wc's**

Een humanure wc is een opvangapparaat en geen afvalbak. De 'Lovable Loo' is misschien de enige wc die geen afval opvangt. Het doel van een wc is menselijke poep en urine opvangen zodat het kan worden gerecycled. Als iets wordt gerecycled, wordt het niet verspild en mag het geen afval worden genoemd. Ook wc-papier en papierkernen van wc-rollen worden in deze wc opgevangen. Bij gelegenheid wordt bovendien overgeefsel (bij ziekte) en babypoep (uit de luier geschraapt) opgevangen.

Etenisresten worden het beste in een aparte bak opgevangen en gaan dan direct op de composthoop buiten. Alles moet worden gecomposteerd in dezelfde hoop. Dat geeft een beter en gezonder composteerproces dan wanneer verschillende resten apart zouden worden gecomposteerd. Wanneer je voedselresten verzamelt in de humanure wc riskeer je een fruitvliegplaag.

Een humanure wc emmer die tot de rand wordt gevuld is te zwaar om te hanteren. Je leegt hem dus ruim voordat hij vol is. De humanure wc kan op een vertrouwelijke comfortabele plaats binnenshuis worden geplaatst gedurende het hele jaar of buiten in warmere klimaten, indien gewenst. Wanneer correct gebruikt zal de humanure wc geen kwalijke geur produceren. Daarom kiezen velen ervoor hem binnenshuis te plaatsen, in of bij slaapkamer, kantoor, of in de kelder, waar het je het beste uitkomt. Gemakkelijk verwijderen en leegmaken (korte afstand tot de composthoop) is ook een belangrijke bepalende factor voor de locatiekeuze.

### **Hoe kan een humane wc geen onaangename geur produceren?**

Zodra stinkend materiaal in de wc terechtkomt, wordt het afgedekt met schoon organisch materiaal om luchtjes te voorkomen, vocht te absorberen en het voor te bereiden op compostering. Zo wordt humane door telkens afdekken gemengd met ander organisch materiaal, door afdekken. Handmatig mengen, roeren of graven in de poep is niet nodig, alleen afdekken. Daarom wordt het schone organische materiaal dat in de wc wordt gebruikt "afdek materiaal" genoemd. Het afdek materiaal dat *in de wc* wordt gebruikt moet een vochtige (niet nat en niet droog) en fijne samenstelling hebben. Zaagsel van versgezaagde bomen is ideaal, maar ook ander materiaal –afhankelijk van wat er plaatselijk beschikbaar is- kan worden gebruikt. Sommige mensen gebruiken rijstschilletjes, cacaopellen, veenmos, verrotte bladeren, zelfs verknipte papiersnippers. Goed afdek materiaal is absoluut essentieel voor succesvol gebruik van een humane wc.

### **Kan houtas worden gebruikt als afdek materiaal?**

As van hout of van kolen moet NIET worden gebruikt als afdek materiaal in humane wc's. Ook moeten ze niet worden gebruikt voor compost. Compostorganismen gedijen niet in as. Schoon as van hout is goed voor de aarde in de tuin. Deze dient rechtstreeks op de aarde te worden aangebracht of worden bewaard op een aparte stapel maar niet in een composthoop.

### **Hoe lang duurt het om een emmer van 20 liter te vullen?**

Er gaat circa een weeklading menselijke poep en urine van een gemiddelde volwassene in een emmer van 20 liter, inclusief afdek materiaal. Hoe groter je bent en hoe meer je eet, des te sneller raakt de emmer vol. In het gebruik dient er altijd een schone laag afdek materiaal bovenop gehouden te worden. De eenvoudige stelregel is: als de wc een geurtje geeft, voeg dan afdek materiaal toe totdat er geen geur meer is.

### **Hoe wordt humane gecomposteerd?**

Het verzamelde materiaal wordt naar de composthoop gebracht en op de hoop gelegd. Voor een gezin van vier worden ongeveer vier emmers per week op de composthoop gebracht. Voor iedere volle emmer is ongeveer ook een volle emmer afdek materiaal nodig. De taak van humane composteren voor een huishouden moet worden uitgevoerd door een bereidwillige en toegewijde persoon die ervaren, betrouwbaar en verantwoordelijk is.

### **Is een wc-emmer genoeg?**

Niet bepaald. Voor de beste resultaten moet een humane wc worden uitgevoerd met verschillende emmers, alle van exact dezelfde maat en vorm en met afsluitbare deksel. Zodra een emmer vol is wordt hij uit de wc gehaald, afgesloten met een deksel en apart gezet op een vorstvrije plaats. (Bevroren emmers zijn onmogelijk te legen en kunnen barsten en gaan lekken.) Een schone lege emmer wordt daarvoor in de plaats direct in de wc geplaatst. Zodra de tweede emmer vol is vervang je hem door een schone, sluit hem af en plaatst hem op een vorstvrije plaats. Enzovoorts. Volle emmers kunnen direct naar de composthoop gebracht en gelegd worden of ergens (vorstvrij!) aan de kant gezet tot later. Belangrijk is dat de wc voortdurend beschikbaar is voor gebruik. Daarom moet er altijd tenminste een lege emmer klaar staan voor gebruik.

### **Gaan de emmers stinken nadat ze zijn geleegd?**

Ja, de emmers zullen erg stinken. Daarom moeten ze worden schoongemaakt direct na het legen, met een wc-borstel aan een lange steel, een beetje afwasmiddel en water. Het vraagt circa 2 liter water en twee minuten tijd om een 20 liter emmer te reinigen. Al het hiervoor gebruikte water moet in de composthoop gegoten worden en NOOIT ergens anders! Na het schoonmaken van wc-emmers moet de schoonmaker zijn of haar handen goed wassen.

Als alternatief kunnen composteerbare tasvoeringen in je wc gehangen worden. Zodra de voering vol is, gooi je hem op de composthoop. Ze vallen dan vanzelf uit elkaar. Composteerbare tasvoeringen (bag liners) zijn verkrijgbaar bij [HumanureStore.com](http://HumanureStore.com).

### **Waarom komt humane niet in contact met aarde als het in de composthoop zit?**

Een humane composthoop wordt opgebouwd op een basis van aarde. Hierdoor zijn organismen die in de aarde leven in staat de composthoop van onderaf binnen te gaan. Deze organismen zoals regenwormen en vele andere kleine insecten en schepsels bevorderen allemaal het composteringsproces. Wanneer je een nieuwe composthoop gaat maken, begin dan met het vormen van de ondergrond als een ondiepe kom. Graaf aarde weg uit het centrum en gooi het langs de randen. Voordat de eerste humane wordt gestort, moet de bodem van de hoop worden gevuld met organisch materiaal om een dikke laag te maken tussen humane en aarde. Deze laag met een dikte van een halve meter (!) zal vloeistoffen uit de eerste emmerladingen humane absorberen. Dit wordt

een 'biologische spons' genoemd en kan worden gemaakt van los gras, bladeren, onkruid, hooi, stro, dierenpoep, enz., of een mengsel hiervan. Zodra humanure begint te composteren wordt de hoop van binnen warm en begint vocht op te nemen. In droge klimaten moet de hoop besproeid worden. Hiervoor kan grijswater (water van douche of aanrecht) worden gebruikt. De compost moet tenminste zo vochtig zijn als een uitgeknepen spons en mag zelfs nat zijn. Alle urine mag daarom ook op de hoop. Als de hoop te droog is kunnen de organismen niet functioneren en wordt het materiaal niet gecomposteerd. Wanneer de compost te nat lijkt, is het goed om meer afdekmateriaal toe te voegen. Over voldoende zuurstof in de hoop hoef je je geen zorgen te maken zolang de hoop niet onder water staat. In theorie hebben de organismen een vloeibaar medium nodig om zich te verplaatsen. Door voldoende vocht kunnen ze 'biofilms' vormen, waarmee het materiaal wordt omgeven of 'gecoat'.

### **Waarom duurt het weken voordat de compost begint te werken?**

De composthoop vraagt een bepaalde hoeveelheid massa voordat het composteringsproces op gang komt, en tijd waarin de organismen zich vermenigvuldigen. Daarom begint het proces nog niet al in de emmer. De hoeveelheid biologische activiteit kan worden afgemeten aan de temperatuur van de compost met behulp van een compostthermometer. Sommige composthoven worden zo heet dat je je hand er niet in kunt houden. Hoe heet de hoop wordt en hoe lang hij heet blijft is vooral afhankelijk van hoe groot hij is. Grotere composthoven worden heter en blijven langer heet. De hitte is intern. Composthoven stralen geen warmte uit en kunnen niet effectief worden gebruikt als warmtebron. De ontstane warmte is nodig voor het composteren zelf.

### **Zal de composthoop stinken?**

Zodra er enig wc-materiaal op de composthoop wordt gestort moet het worden afgedekt. Dezelfde regel die geldt voor wc-gebruik geldt ook voor de composthoop: als het stinkt, bedek het dan met meer afdekmateriaal, totdat er geen geur meer is. Het afdekmateriaal, zoals onkruid, gras, hooi, stro en zelfs afvalwol en –katoen is allemaal goed composteerbaar. Gebruik nooit takken en ander houtachtig materiaal zoals houtsnippers want dat vertraagt het proces. Houd een buffer van afdekmateriaal langs de zijkanten van de hoop zodat humanure er niet uit kan lekken. Als je humanure en etensresten gaat storten, hark dan eerst het afdekmateriaal aan de kant en leg de compost die eronder zit bloot. Vervolgens graaf je een kuil in het midden van de blootgelegde compost door afdekmateriaal en wat compost in alle richtingen te trekken met een hark en stort dan de humanure/etensresten in die kuil. Hark de weggeharkte compost terug over de nieuw gestorte humanure/etensresten. Voeg vervolgens voldoende afdekmateriaal toe. Gebruik dit gereedschap alleen en uitsluitend hiervoor! Door deze werkwijze worden etensresten enz. niet blootgesteld zodat ze geen dieren aantrekken. Op deze manier houd je een composthoop die niet stinkt en met rust wordt gelaten door fruitvliegen en grotere dieren.

### **Wat doen we met regenwater? Moeten we die weghouden van de composthoop?**

Regenwater is goed voor compost want het voegt het nodige vocht toe. Zodra het composteerproces op gang is, kan het veel vocht absorberen. Alleen in gebieden waar extreem veel regen valt kan het verstandig zijn de composthoop daarvan af te schermen, anders kan de hoop vloeistoffen uit de onderkant in de aarde gaan lekken. Dat is onwaarschijnlijk onder normale omstandigheden, maar vraagt preventieve maatregelen bij zware regenval. Een eenvoudig afdekzeil biedt dan uitkomst. In droge omstandigheden kan het nodig zijn de hoop te begieten met water. Grijswater kan hiervoor prima worden gebruikt.

### **Wat te doen met vorst?**

Als de composthoop koud wordt, stopt het proces en 'valt in slaap'. In erg koude klimaten kan hij geheel bevroren. Als de hoop bevroren is, kan er nog steeds materiaal op worden gestort. Het materiaal dat wordt toegevoegd moet worden uitgespreid zodat de bovenkant van de hoop vlak blijft. Afdekmateriaal kan je in de winter het beste droog houden zodat het niet bevriest. Twee strobalen per maand leveren genoeg afdekmateriaal om de humanure van een gezin van vier personen gedurende de winter te bedekken. Een bevroren composthoop geeft geen stank af zodat de hoeveelheid afdekmateriaal in de vorstperiode minimaal kan zijn. Een bevroren composthoop komt weer tot leven zodra hij ontdooit. Ook voor de wc binnenshuis dient voldoende afdekmateriaal dat niet bevroren is beschikbaar te zijn. Een rolcontainer met zaagsel die daar wordt geplaatst waar hij niet bevriest, is perfect voor de winteropslag. Hiervan gebruikt een familie van vier ongeveer twee containers per winter (november – april).

### **Wat kan ik –naast wc-materiaal- nog meer op de composthoop kwijt?**

Alle voedselresten zouden op de composthoop moeten. Dat betekent bijvoorbeeld: vlees, botjes, koffiedik, vetten, oliën, groente- en fruitschillen, bedorven melk, verschaald bier, theezakjes,

eierschalen, haar, en al het overig organisch afval dat door het huishouden tijdens voedselproductie en consumptie ontstaat. Kleine dode dieren zoals kippen, katten, eenden, muizen, kunnen hun graf vinden in de composthoop. Poep van andere dieren, zoals kippenpoep, schapenpoep, paardenpoep, geitenpoep, enzovoorts kan worden toegevoegd. Zonodig kan je met een kippengaas 'deksel' honden en andere dieren beletten erop te klimmen en de compost te verstoren.

### **Wat is een goed moment om een composthoop te starten?**

De beste tijd is hartje zomer, wanneer de dagen het langst zijn en er overvloedige plantengroei is (afdek materiaal) om een 'biologische spons' te creëren (de eerste halve meter van de hoop). De compost begint sneller te werken in de zomer. Compost preferereert vers, groen materiaal zoals blaadjes, onkruid, gras. Ook zaagsel van versgezaagde bomen is ideaal voor een composthoop. Later in het jaar als de composthoop in slaap valt en bevriest, is er al een goede hoeveelheid compostorganismen in de hoop actief. Zij zullen ervoor zorgen dat de hoop direct weer verder werkt zodra ontdooid. Overigens kan een nieuwe composthoop altijd worden gestart zodra er een vol is en geen extra stortingen meer kan hebben, zelfs in de wintermaanden.

### **Hoe lang duurt het om een composthoop te vullen?**

Een standaard humanure composthoop voor een gezin van vier, is circa anderhalve meter lang, breed en hoog. Een bak van deze grootte kan al het organisch materiaal dat gedurende een jaar door zo'n gezin geproduceerd wordt, herbergen. Dit is mogelijk doordat het organisch materiaal slinkt terwijl het gecomposteerd wordt. De compostorganismen zetten het organisch materiaal om in compacte vruchtbare grond, humus genaamd. Dit proces gaat gepaard met constante krimp van het organisch materiaal dat aan de hoop wordt toegevoegd. Voor grotere huishoudens of woongroepen kunnen grotere bakken of meer bakken worden gebruikt. Wanneer in kouder weer de hoop is gaan slapen of bevroren is zal er geen krimp plaatsvinden waardoor de bak veel sneller vol is. Zodra in het voorjaar de hoop weer actief wordt begint-ie weer te slinken. Dus als de bak in de winter vol lijkt, dan is-ie nog lang niet vol en kan je nog steeds veel materiaal toevoegen.

### **Klopt het dat de composthoop regelmatig gekeerd moet worden?**

Nee, je kunt het composteerproces beter niet verstoren. Laat de compostorganismen het werk voor je doen. Er zal voldoende zuurstof ingesloten zijn, daar hoef je je geen zorgen over te maken. Bouw de stapel rustig en zorgvuldig op, sta hem toe te rijpen en gebruik uiteindelijk de compost. Het is een vergissing te proberen het proces te versnellen. Composteren vraagt geduld. Je kunt het proces hooguit verbeteren door ervaring en observatie. Laat je niet misleiden door de vele mythen die er op dit punt in omloop zijn. In het Humanure Handbook kan je daar meer over lezen.

De methode van deze handleiding betreft 'ingesloten' composteren. De compost is nooit in een blootgestelde hoop. De compost wordt altijd verzameld in een bak en altijd afgedekt. Wanneer iemand organisch materiaal op een open hoop doet, zoals vaak gebeurde in de periode toen mensen leerden hoe te composteren (en het wordt op sommige plaatsen nog steeds gedaan), dan gaat de hoop stinken, vliegen aantrekken en dan is het nodig de hoop regelmatig te keren. Open hopen zijn meestal niet afgedekt omdat het af te dekken oppervlak te groot is en daardoor teveel materiaal en tijd vraagt om adequaat afgedekt te blijven. Door de scheve verhouding tussen oppervlak en inhoud komt de warmte van de hoop niet ter beschikking van een groot deel van de hoop. Zo'n hoop moet regelmatig worden gekeerd zodat de buitenkant binnen komt en al het materiaal uiteindelijk in contact komt met de warmte in de hoop. Het keren van de hoop is arbeidsintensief en totaal overbodig wanneer het materiaal in een bak verzameld is. De stelling dat een composthoop regelmatig gekeerd moet worden is van toepassing op open hopen en dat is niet wat wij hier doen.

### **Wanneer is de compost rijp voor gebruik?**

Nadat de compostbak helemaal is gevuld moet hij worden bedekt met een ruime laag schoon afdek materiaal en ongeveer een jaar met rust gelaten worden. Dit is de rijpingsfase van de compost en die is belangrijk. Gedurende deze fase moet er niets meer op de hoop gelegd worden. In deze fase vindt de laatste afbraak van het organisch materiaal plaats. Dit wordt vaak hoofdzakelijk gedomineerd door schimmels en grotere wezens zoals regenwormen. Menselijke ziekte-organismen (pathogenen), worden in het composteerproces gedood en deze laatste fase voegt een extra veiligheidsperiode toe. Ook gedurende deze fase blijft de compost slinken tijdens het rijpen.

Onvolledig rijpe compost is 'phytotoxisch', giftig voor planten. Daarom wil je dat je compost goed rijp is. Mensen vertellen soms hoe snel ze compost kunnen maken, sommigen zelfs binnen enkele weken. Laat je hierdoor niet beïnvloeden want zij weten niet waarover ze praten. Laat je compost volledig uitrijpen. Het is een bewezen goede gewoonte om hiervoor een jaar in te ruimen, vanaf het moment waarop de bak helemaal vol was. Planten beginnen te groeien op je composthoop zodra de compost rijp is. Je kunt wat compost uit de hoop halen, in een pot doen en er een zaadje in stoppen om rijpheid

te testen. Pompoen en komkommerzaad werken goed hiervoor. Na ongeveer een jaar is het in ieder geval rijp.

### **Hoe moet de rijpe compost worden gebruikt?**

Rijpe compost ruikt als rijke, donkere, vochtige tuinaarde. Je kunt het als bovenlaag op de tuin aanbrengen of door de aarde mengen. Twee jaar nadat je met de composthoop begonnen bent komt de eerste rijpe compost ter beschikking. Per gezin van vier wordt ongeveer een kubieke meter compost per jaar geproduceerd. Het is handig, praktisch en passend om die in de eigen tuin te verwerken. Zodra de compost naar elders gaat, kan deze worden aangemerkt als commerciële productie en daarom onderworpen worden aan een dik pak regels.

### **Hoe weten we of de compost veilig voor gebruik is?**

Rijpe compost is niet steriel, maar het moet hygiënisch zijn. Dat betekent dat de compost samenwerkt met heilzame microorganismen die geen bedreiging vormen voor de menselijke gezondheid. Ieder menselijk ziekteorganisme dat zich in het organisch materiaal bevonden kan hebben, moet zijn uitgeschakeld, verzwakt, of weggevaagd door het compostingsproces voordat de compost tot rijping kwam. Wanneer je als composteerder twijfelt of het materiaal veilig is, kan je het gebruiken voor sierplanten en bloemen, of voor bomen en struiken. Gebruik handschoenen en was je handen goed na afloop.

Alternatief is om het materiaal gewoon nog een extra jaar te laten staan. Dit kost slechts wat ruimte en verder niets. Een gezond gezin dat de compost zelf gebruikt hoeft niet bezorgd te zijn over de veiligheid van het eindproduct zolang de instructies worden gevolgd. In tegendeel, door het materiaal te composteren in plaats van door te trekken of te storten in de omgeving produceer je vruchtbare aarde als eindproduct met een goed effect op gezondheid en milieu.

### **Afdekmateriaal verzamelen**

Zonder geschikt afdekmateriaal in ruime hoeveelheden zal de compost-wc niet functioneren. Een individueel gezin kan normaal gesproken afdekmateriaal vinden door bij zaagmolens langs te gaan, hooi of stro bij een boer te kopen, geschikt materiaal uit de natuur te verzamelen zoals onkruid, gras, bladeren, of bij de gemeentelijke plantsoendienst langs te gaan als ze de bladeren in de herfst hebben opgeruimd. Sommige gemeentediensten verzamelen de bladeren op hopen en laten die rotten. Verrotte bladeren zijn ideaal voor humanure wc's. Vermijd houtsnippers en schaafsel omdat die slecht composteren.

### **Hoe bouw je een compostbak?**

De meest eenvoudige compostbak bestaat uit vier pallets op hun zij samengebonden tot een vierkant. Permanente compostbakken bouw je het best van palen en planken. Als de bovenkant bereikbaar is voor kippen, honden enzovoort, maak er dan een deksel van gaas overheen zodat je de beesten weghoudt en de compost niet wordt verstoord. Gebruik geen hout dat met chemicaliën is behandeld. Een humanure wc systeem kan op dezelfde plaats generaties lang gebruikt worden.

Een systeem met een minimum van drie bakken wordt aangeraden. Een bak wordt gedurende een jaar gevuld en blijft staan rusten gedurende nog een jaar terwijl de tweede bak gevuld wordt. Als de tweede bak bijna vol is kan worden begonnen met het leegmaken van de eerste bak. De eerste bak is beschikbaar voor het derde jaar zodra de tweede bak vol is. De derde (middelste) bak wordt gebruikt om afdekmateriaal in op te slaan. Een dak boven het afdekmateriaal houdt het droog zodat het niet bevriest in de winter en het regenwater van dat dak kan worden opgevangen en gebruikt voor het wassen van de wc-emmers, direct na het legen. Tijdens de vorstperiode moet de regenton leeg zijn tegen stukvriezen.

### **Compost-wc verzamelplaats voor gecentraliseerd composteren.**

Een alternatief voor het individuele "achtertuin" composteren is gecentraliseerd composteren op een compostplaats die wordt gerund door een overheidsinstantie, een onderneming, een agrarisch collectief, een boerderij of zelfs door een vriend of buurman. In zo'n scenario worden de volle en goed afgesloten emmers dagelijks of wekelijks opgehaald en naar de composteerplaats gebracht. Zulke systemen worden bijvoorbeeld ook gebruikt bij muziekfestivals en andere bijeenkomsten. De composteerders zijn een getraind team van specialisten (en niet de gebruikers). Videobeelden van zo'n systeem kunnen worden bekeken op [HumanureHandbook.com](http://HumanureHandbook.com).

**Thanks to Huub Lambriex for providing this free translation!**